

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Adalet Bakanı Yılmaz TUNÇ tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ıncı maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Mahmut DİNDAR

Van Milletvekili

Türkiye cezaevlerinde, kapasite aşırı doluluk oranları, uzun süren yargılama süreçleri ve haksız tutuklamalar nedeniyle adaletsiz birçok uygulama yaşanmaktadır. Cezaevlerinde tutulan yüzbinlerce kişinin yaşam koşulları insan onuruna aykırı bir şekilde ulusal ve uluslararası mevzuatın ihlaline neden olmaktadır. Türkiye'nin bir hukuk devleti olduğu ve kanuna aykırı işlemlerin olmayacağı'nın görülmesi gereken yerlerden biri de yargılama süreçleri ve devamında infaz alanları olan cezaevleridir. Hakkında herhangi bir hüküm verilmemiş onbinlerce tutuklu çok fazla uzun sürelerle tutuklu kalmakta, hasta tutukluların sağlık hakkı kapsamındaki talepleri tam olarak yerine getirilmemekte ve bu nedenle dönem dönem yaşam kayıpları yaşanmaktadır. 2017-2022 döneminde de en az 220 kişinin cezaevlerinde yaşamını yitirdiği kamuoyuna yansımıştır. Önceki yıllarda da bu ölümlerin sistematik bir şekilde devam ettiği bilinmektedir. Alınmayan tedbirler ve verilmeyen sağlık hizmeti sonucu fiilen bir ölüm cezasına dönüşen bu durum ortaya çıkarmaktadır. Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği ve İnsan Hakları Derneği'nin verilerine göre halen ölüm riski altında yüzlerce tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Merkezi'nin verilerine göre; mahpusların sağlık ve iletişim hakları ihlal edilmekte, çeşitli disiplin suçları ile tecrit ve izolasyona tabi tutulmaktadır. Özellikle sağlık hakkı ihlalleri hala devam etmektedir. İHD'nin hapisanelerdeki 'Ağır Hasta ve Hasta Mahpus Listesi 2023 yılı verilerine göre, Türkiye hapisanelerinde halen 651'ü ağır 1.517 hasta mahpus bulunuyor.

Aralarında Hamdin Ördek (72), Necip Bulut, Cengiz Karlı, Kasım Sarıdoğan, Talip Alan, Bayraktar, Hakan Dernekçi, Beyza Sağ (21), Alparslan Aslan, Abdulhalim Kırtay, Duygu Koral (26) Divali Güzel, Sıddık Durğun (72), Abdullah Oran, Behçet Kaplan (31), Abdullah Kaynar, Bişar Yazıcı'nında bulunduğu en az 27 kişi Türkiye cezaevlerinde 2023 yılında yaşamını yitirmiştir. Cezaevlerinde hayatını kaybeden 27 kişiden 15'i şüpheli şekilde yaşamını yitirmiş ve 12 kişisi de hastalığı olmasına karşın tahliye edilmemesi sonucu hayatını kaybetmiştir.

Hasta mahpusların nitelikli sağlık hizmetine erişiminin sağlanmadığı ve cezaevinde yaşamlarını yitirdiği bir cezaevi politikası sürmektedir. Ailesi, görüşçüleri ve avukatlarının kamuoyuna yansıyan bilgilere göre; Metris R Tipi Cezaevi'nde, ALS hastalığı nedeniyle ağır hasta tutuklu Abdulkadir KUDAY için acil tahliye işlemleri gerçekleştirilmelidir. Kuday'ın yanlış teşhis ve yanlış ameliyat nedeniyle yatalak kaldığı, görme ve hareket yetisinin kısıtlı olduğu, midesinden

de rahatsız olduğu kamuoyuna yansımıştır. Kişisel özbakımını tek başına yerine getiremeyeceğı açık olan Kuday'ın yaşam ve sağlık haklarının risk altında olduğu ve "ölümün kıyısında yaşadığı" ailesince kamuoyuna açıklanmıştır.

Bu durumdaki mahpusların cezaevinde kalmasının ağır hak ihlallerine ve hatta ölüme yol açacağı bilinmelidir. Ağır hasta tutsakların cezaevi ve sağlık koşulları nedeniyle de sağlık hizmeti alamadığı bilinmektedir. Adalet Bakanlığı'nın cezaevinde yaşanan hukuk dışı koşullara son vermesi, mahpusların nitelikli sağlık hizmetinden yararlanmasını sağlaması anayasa, hukuk devleti ve uluslararası sözleşmelerin gereğidir.

Bu bağlamda:

- 1) Türkiye cezaevlerinde hasta olduğu sağlık raporlarla ortaya konulmuş kaç mahkum bulunmaktadır? Bunların kaç kadın, engelli ve 65 yaş üzerindedir? Hasta mahkumlardan kaç KHK'lidir?
- 2) Ömrünün çoğunu cezaevinde geçirmiş ve şu an bakıma muhtaç, kanser ve benzeri ağır hastalığı olan mahpusların cezaevinde tutulmasının hukuki gerekçeleri nelerdir?
- 3) İnfazının çoğunu yerine getirmiş yaklaşık 650 ağır hasta mahpusun yaşam hakkının korunması amacıyla hükmün geriye bırakılması veya diğer adli kontrol hükümleri için bakanlığın bir girişimi olacak mıdır?
- 4) Avrupa Cezaevi Kurallarının "özgürlüğünden yoksun bırakılan herkese, insan haklarının gerektirdiği gibi saygılı davranılmalıdır" ilkesi ağır hasta tutsaklar için geçerli midir?
- 5) Ağır hasta mahpuslar 5275 sayılı yasanın 16. Maddesinin hangi şartlarını yerine getirmemektedir? Bu şartları uymasına rağmen serbest bırakılmayan ağır hasta tutuklu ve hükümlü sayısı kaçtır?
- 6) Hasta mahpusların salıverilmesi veya tahliyesi hakkında Bakanlığınızın yapmakta olduğu bir çalışması mevcut mudur?
- 7) 2017 yılından bu yana cezaevlerinde en az 247 kişinin yaşamını yitirmesi hakkında başlattığınız bir soruşturma mevcut mudur?
- 8) Cezaevinde yanlış teşhis ve tedavi nedeniyle yatalak kalan, ALS hastalığı, görme ve hareket güçlüğü ve mide rahatsızlıkları olan Abdulkadir KUDAY'ın cezaevi koşulları nedeniyle sağlık hizmeti alamaması, yaşam haklarının risk altına sokulması ve diğer hak ihlallerine dair yürütülen bir soruşturma mevcut mudur?
- 9) Bakanlığınızın 02/01/2023 tarihli 20/1 nolu genelgesi Abdulkadir KUDAY hakkında uygulanmış mıdır?
- 10) Ağır hasta tutsakların ölmeye yakın hastaneye gönderilmesi politikasına son verecek misiniz?
- 11) Türkiye cezaevlerinde 2017-2023 yılları arasında gerçekleşen ölüm sayısı kaçtır?